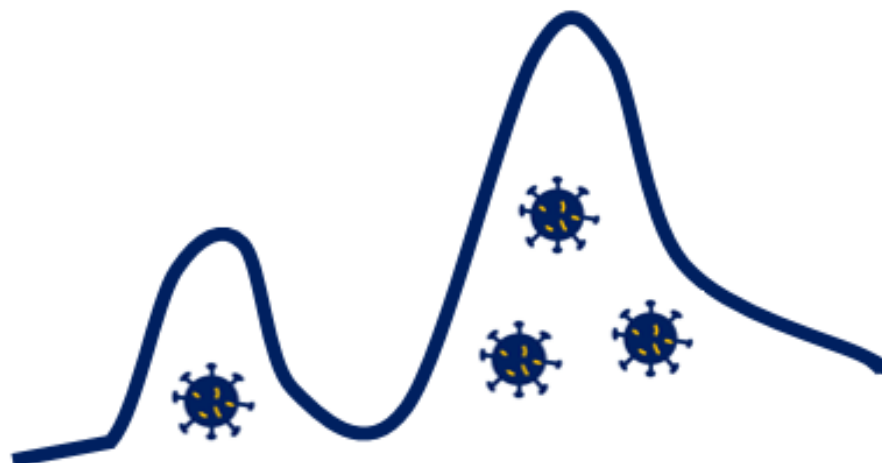

**Når COVID-19 pandemien banker på i anden bølge – en
opfølgende spørgeskemaundersøgelse blandt medarbejdere
ved Regionshospital Nordjylland**

RHN-COVID-19

Indhold

INTRODUKTION	3-4
METODE	4-5
RESULTATER	6-13
DISKUSSION	14-15
REFERENCER	16

INTRODUKTION

I maj 2020 blev der fra Center for Klinisk Forskning ved Regionshospital Nordjylland udgivet en COVID-19 særrapport med titlen *"Når pandemien banker på - en spørgeskemaundersøgelse blandt medarbejdere ved Regionshospital Nordjylland"*.¹ I rapporten blev resultaterne fra undersøgelsen formidlet tilbage til medarbejderne og øvrige interessenter. Spørgeskemaundersøgelsen var blevet udført i april 2020 under den såkaldte første bølge af COVID-19 pandemien. Formålet med undersøgelsen var primært at afdække elementer af mulig tvivl og usikkerhed, samt øget arbejdspress og stress, som den enkelte medarbejder måske vil kunne opleve under pandemien.

Der var stor tilslutning til COVID-19 spørgeskemaundersøgelsen blandt de forskellige medarbejdergrupper. Undersøgelsen viste en generel stor tilfredshed med informationsniveauet medarbejderne. Der blev ligeledes rapporteret stor anerkendelse fra medarbejderne omkring introduktion og læring i forhold til nye opgaver i forbindelse med pandemiberedskabet på regionshospitalet.

I spørgeskemaundersøgelsen indgik en afdækning af respondenternes trivsel de seneste 14 dage med brug af WHO-5 trivselsindeks instrument. Det samlede indeks for medarbejderne lå lidt lavere, men ikke markant i forhold til tilsvarende observeret trivselsindeks for den generelle befolkning. Der blev dog observeret forskelle i trivselsindeks de forskellige medarbejdergrupper imellem. Der kunne dog ikke drages nogen endelig konklusion om eventuelle tendenser måtte relatere sig specifikt til forholdene omkring pandemiberedskabet eller var af mere generel karakter eftersom, at der kun var gjort en enkelt indeksmåling. Men det blev konkluderet at der kunne være et behov for at gentage undersøgelsen senere hen i pandemiens forløb med tilsvarende fokus på trivselsaspektet.

I efteråret 2020 begyndte smittetallene at stige igen i befolkningen, som udtryk for anden bølge af COVID-19 pandemien gjorde sit indtog, som man dog også havde forudset forventeligt ville ske. I den forbindelse er der blevet udført en opfølgende anden bølge spørgeskemaundersøgelse, der her bliver præsenteret i yderligere en særrapport og denne gang med titlen *"Når COVID-19 pandemien"*

banker på i anden bølge – en opfølgende spørgeskemaundersøgelse blandt medarbejdere ved Regionshospital Nordjylland". Ved at gentage spørgeskemaundersøgelsen fra første bølge med en tilsvarende undersøgelse under anden bølge gives der mulighed for at drage vigtige sammenligninger af de afgivne besvarelser de to perioder imellem.

Rapporten tjener primært det formål, som den forrige rapport, at formidle undersøgelsesresultaterne til medarbejderne ved Regionshospital Nordjylland og øvrige interessenter. Der er implicit en forhåbning om at rapporten bliver vel modtaget og måske at undersøgelsesresultaterne kan bruges proaktivt i en videre trivselsorienteret kontekst til gavn for medarbejderne i forløbet af COVID-19 pandemien.

Der skal i forbindelse med udgivelse af rapporten tilgå en tak til sekretær ved Center for Klinisk Forskning, Lotte Kvist, for assistance med opsætning af spørgeskemaet, samt udtræk af de anonyme besvarelser.

METODE

Anden bølge spørgeskemaundersøgelsen er udført ved Regionshospital Nordjylland i perioden 1-15 februar 2021, med invitation af medarbejdere på de tre matrikler, henholdsvis Hjørring, Frederikshavn og Brønderslev til at deltage i undersøgelsen.

Spørgeskemaet i anden bølge undersøgelsen er identisk, men i en forkortet version af spørgeskemaet fra første bølge undersøgelsen. Skemaet er blevet udviklet i en interaktiv proces med inddragelse af en lille gruppe af tilfældigt udvalgte medarbejdere ved RHN repræsenterende forskellige faggrupper. Successivt er skemaet af flere omgange blevet pilottestet i en samlet kvalificeringsproces. Spørgeskemaet er gjort til gengængeligt for respondenterne med anvendelse af SurveyXact (www.surveymxact.dk).

I spørgeskemaundersøgelsen er indgået flere spørgsmål i forhold COVID-19 pandemien og endvidere WHO-5 trivselsindeks instrumentet, der indeholder 5 spørgsmål om, hvordan man har følt sig tilpas inden for de seneste 2 uger. WHO-5 måler graden af positive oplevelser, og kan anvendes som et mål for personers generelle trivsel eller velbefindende. Ud fra svarene på de enkelte spørgsmål udregnes et samlet pointtal. Laveste pointtal er 0 og højest mulige 100. Jo højere pointtal, jo bedre trivsel. Det gennemsnitlige pointtal for den generelle befolkning er målt til 68. Hvis en person opnår et lavt pointtal (under 50) så kan det være tegn på, at man har brug for støtte eller anden indsats i forhold til aflastning af en mulig situation med særlig stressbelastning.

WHO-Fem Trivselsindeks (WHO-5)

I de sidste 2 uger ...		Hele tiden	Det meste af tiden	Lidt mere end halvdelen af tiden	Lidt mindre end halvdelen af tiden	Lidt af tiden	På intet tidspunkt
1	.. har jeg været glad og i godt humør	5	4	3	2	1	0
2	.. har jeg følt mig rolig og afslappet	5	4	3	2	1	0
3	.. har jeg følt mig aktiv og energisk	5	4	3	2	1	0
4	.. er jeg vågnet frisk og udhvilet	5	4	3	2	1	0
5	.. har min dagligdag været fyldt med ting der interesserer mig	5	4	3	2	1	0

Total score x 4 =

RESULTATER

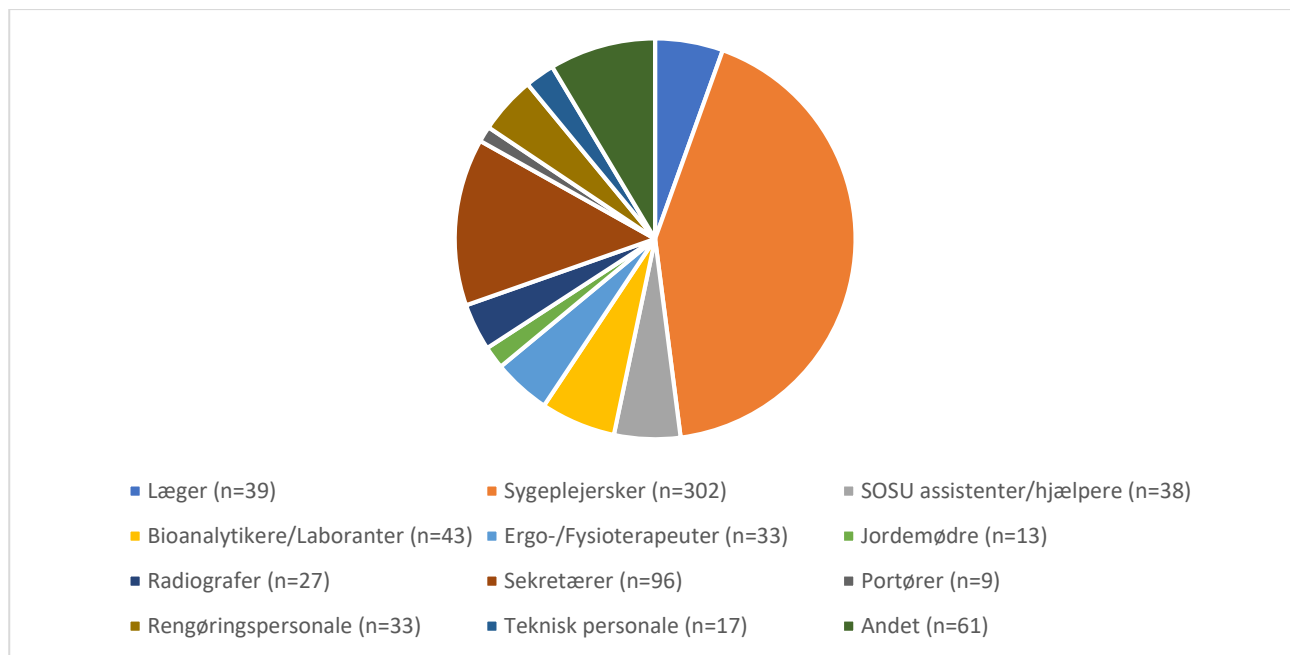
Respondenter

Det samlede antal medarbejdere ved Regionshospitalet Nordjylland med alle stillingskategorier inkluderet var i februar 2021 opgjort til 1970. I forhold til første bølge undersøgelsen i april 2020 havde 1176 (60%) medarbejdere deltaget i denne og iblandt disse havde 1059 (54%) udfyldt spørgeskemaet komplet. For anden bølge undersøgelsen i februar 2021 var tallene henholdsvis 817 (42%) og 711 (36%).

I forhold til kønsfordelingen blandt de 817 respondenter i anden bølge spørgeskemaundersøgelsen var 89% kvinder og 11% mænd med følgende aldersfordeling: <39 år (21%), 40-59 år (62%) og >60 år (17%). Blandt respondenterne var 621 (76%) ansat i Hjørring, 163 (20%) i Frederikshavn og 33 (4%) i Brønderslev.

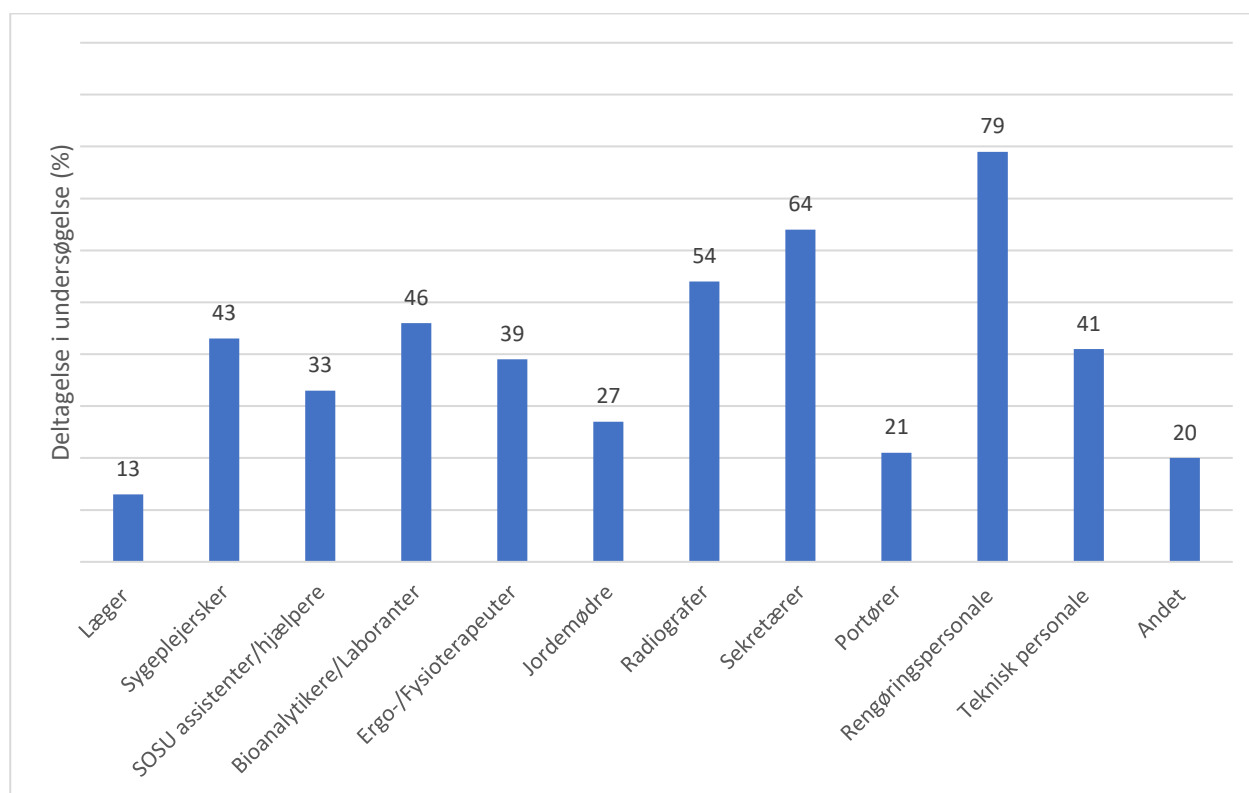
Som ved den første bølge spørgeskemaundersøgelse udgjorde sygeplejersker (n=302) den mest repræsentative deltagende enkelt medarbejdergruppe i anden bølge undersøgelse (Figur 1).

Figur 1. Antalsmæssig fordeling af de 711 respondenter i anden bølge spørgeskemaundersøgelsen i forhold til de forskellige medarbejdergrupper ved Regionshospitalet Nordjylland.

I forhold til den procentvise deltagelse i anden bølge spørgeskemaundersøgelsen var denne 43 blandt sygeplejerskerne (Figur 2). De højeste andele af deltagelse var blandt henholdsvis rengøringspersonale (79%), sekretærer (64%), og radiografer (54%). Helt i bund var lægerne med en deltagelsesprocent på blot 13%.

Figur 2. Den procentvise deltagelse i anden bølge spørgeskemaundersøgelsen blandt forskellige medarbejdergrupper ved Regionshospitalet Nordjylland.

COVID-19 eksposition og infektion blandt respondenter

I forbindelse med første bølge spørgeskemaundersøgelsen svarede 26% af respondenterne at de igennem deres arbejde havde været i kontakt med patienter diagnosticeret med COVID-19 infektion. Denne andel var steget signifikant til 43% i forbindelse med anden bølge spørgeskemaundersøgelsen ($p < 0.0001$).

Under første bølge oplyste 0,7 % af spørgeskemarespondenterne de var blevet diagnosticeret med COVID-19 infektion i løbet af pandemien og forbindelse med anden bølge var andelen steget til 4.6%, $n=31$ ($P < 0.0001$). Iblandt de 31 medarbejdere var 20 sygeplejersker sv.t. 6,6% af 302, der besvarede spørgeskemaet, samt 4 (10,3%) læger, 3 SOSU assistenter/hjælpere (7,9%), 1 ergo-/fysioterapeut (3.0%), 1 radiograf (3.7%), 1 (3,0%) rengøringspersonale, og endelig 4 (6.1%) medarbejdere i kategorien Andet.

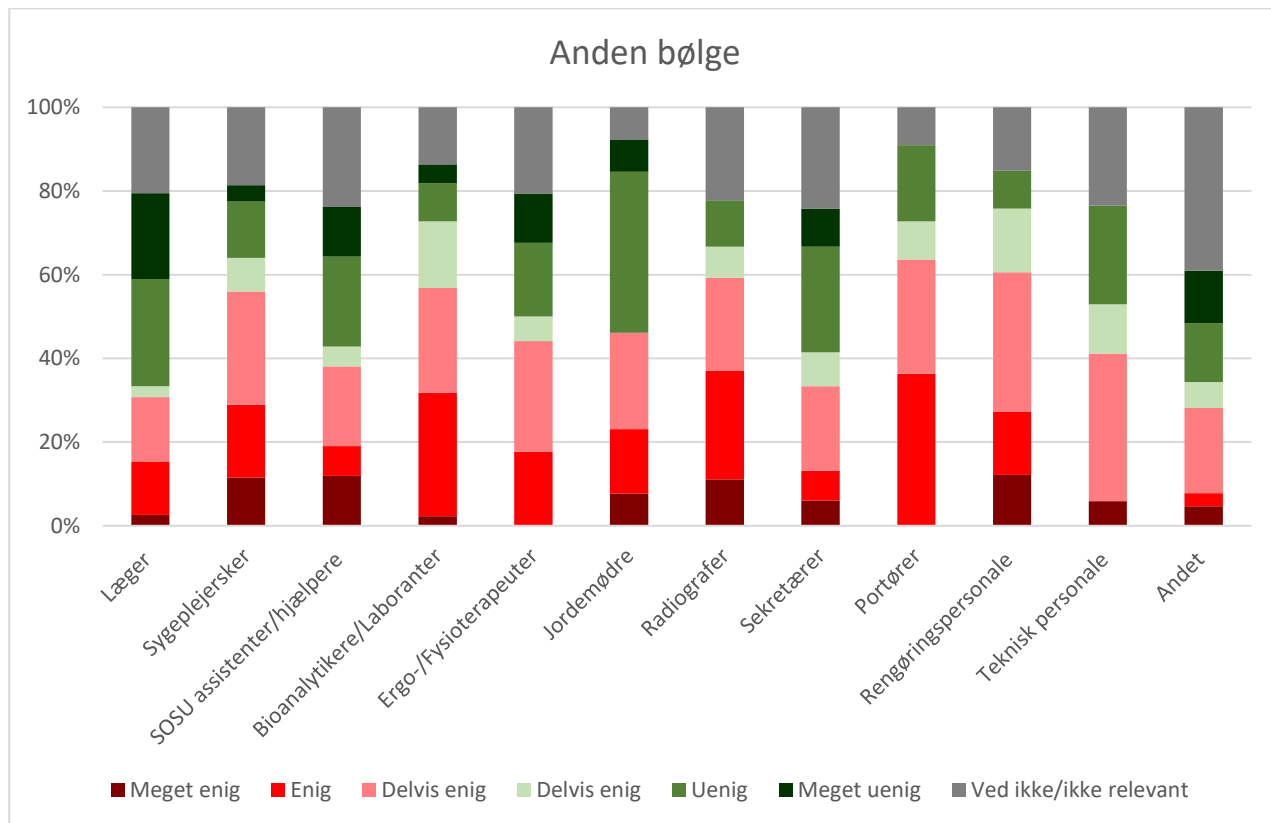

Opgaver i forbindelse med COVID-19 pandemien

Til et udsagn omkring psykisk belastning i spørgeskemaet ("Jeg har oplevet det psykisk belastende at skulle varetage de opgaver, som jeg er blevet stillet i forløbet af COVID-19 pandemien") havde respondenterne mulighed for at vælge ét af følgende svar: *Meget enig*, *Enig*, *Delvis enig*, *Delvis uenig*, *Uenig*, *Meget uenig* eller *Ved ikke/ikke relevant*.

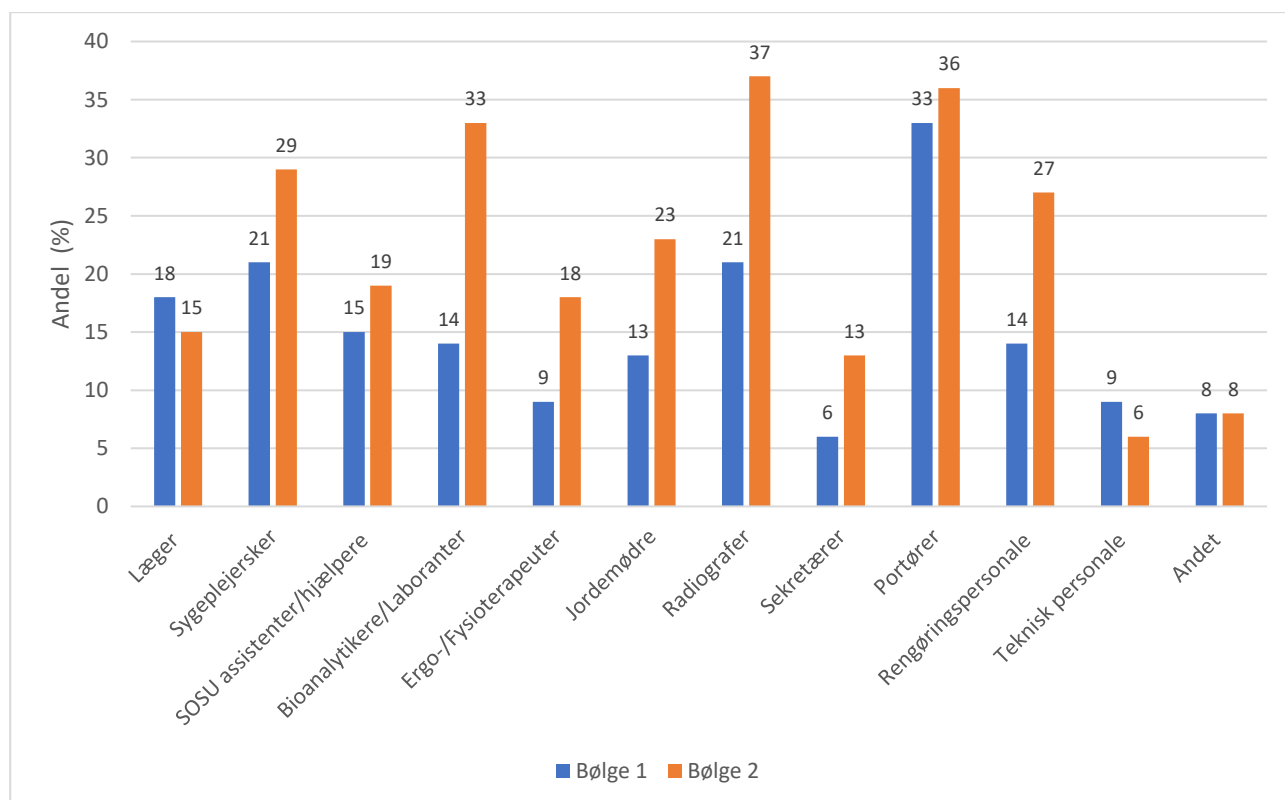
Som det fremgår af figur 3 var der større forskelle i fordelingen af svarmuligheder mellem de forskellige medarbejdergrupper. I blandt følgende medarbejdergrupper svarede mere end 25% af respondenterne at de var *Meget enig* eller *Enig* i forhold til det pågældende udsagn: sygeplejersker, bioanalytikere/laboranter, radiografer, portører og rengøringspersonale.

Figur 3. Procentvis fordeling af svar i forbindelse med anden bølge spørgeskemaundersøgelsen blandt de forskellige medarbejdergrupper i forhold til udsagnet "Jeg har oplevet det psykisk belastende at skulle varetage de opgaver, som jeg er blevet stillet i forløbet af COVID-19 pandemien".

Ved sammenligning af de svar, der var afgivet til det samme udsagn i forbindelse med første bølge undersøgelsen, så blev der observeret en generel højere forekomst af *Meget enig* og *Enig* svar ved anden bølge undersøgelsen (Figur 4). Denne tendens var særlige tydelige for visse af medarbejdergrupperne, herunder bioanalytikerne/laboranter, radiografer og rengøringspersonalet.

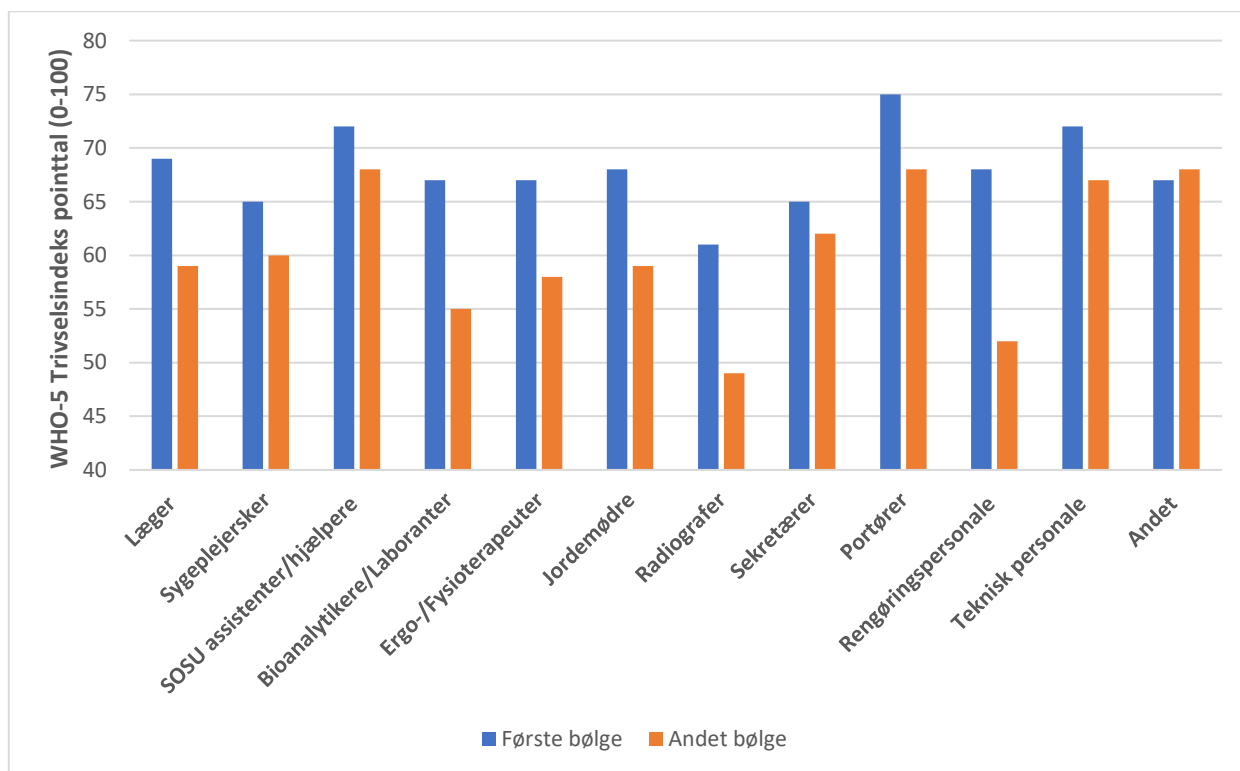
Figur 4. Procentvis angivelse af respondenter i de forskellige medarbejdergrupper, som har svaret *Meget enig* eller *Enig* til udsagnet "Jeg har oplevet det psykisk belastende at skulle varetage de opgaver, som jeg er blevet stillet i forløbet af COVID-19 pandemien" i forbindelse med henholdsvis første bølge og anden bølge spørgeskemaundersøgelse.

Trivsel

Som det fremgår af Figur 5 var der indtruffet et generelt fald i det gennemsnitlige trivselsindeks på tværs af forskellige medarbejdergrupper fra første til anden bølge af COVID-19 pandemien.

Figur 5. Trivselsindeks mønstre blandt forskellige medarbejdergrupper ved Regionshospitalet Nordjylland under første henholdsvis anden bølge af COVID-19 pandemien.

Andet (ledelse, kontor og service personale, mv)

Det gennemsnitlige trivselsindeks pointtal blev i første bølge undersøgelsen målt til 66 i forhold 60 i anden bølge undersøgelsen. Forskellen på 6 point mellem de to undersøgelsestidspunkter, henholdsvis april 2020 og februar 2021, er signifikant ($p < 0.0003$). Ydermere viser de indsamlede data at faldet i trivselsindeks har været særligt udtalt for visse medarbejdergrupper, herunder rengøringspersonale, radiografer og bioanalytikere/Laboranter (Tabel 1). Data viser ligeledes at forskellen mellem laveste og højeste observerede trivselsindeks forskellige medarbejdergrupper i mellem var steget i perioden mellem de to undersøgelsestidspunkter fra 14 point under første bølge til 19 point under anden bølge.

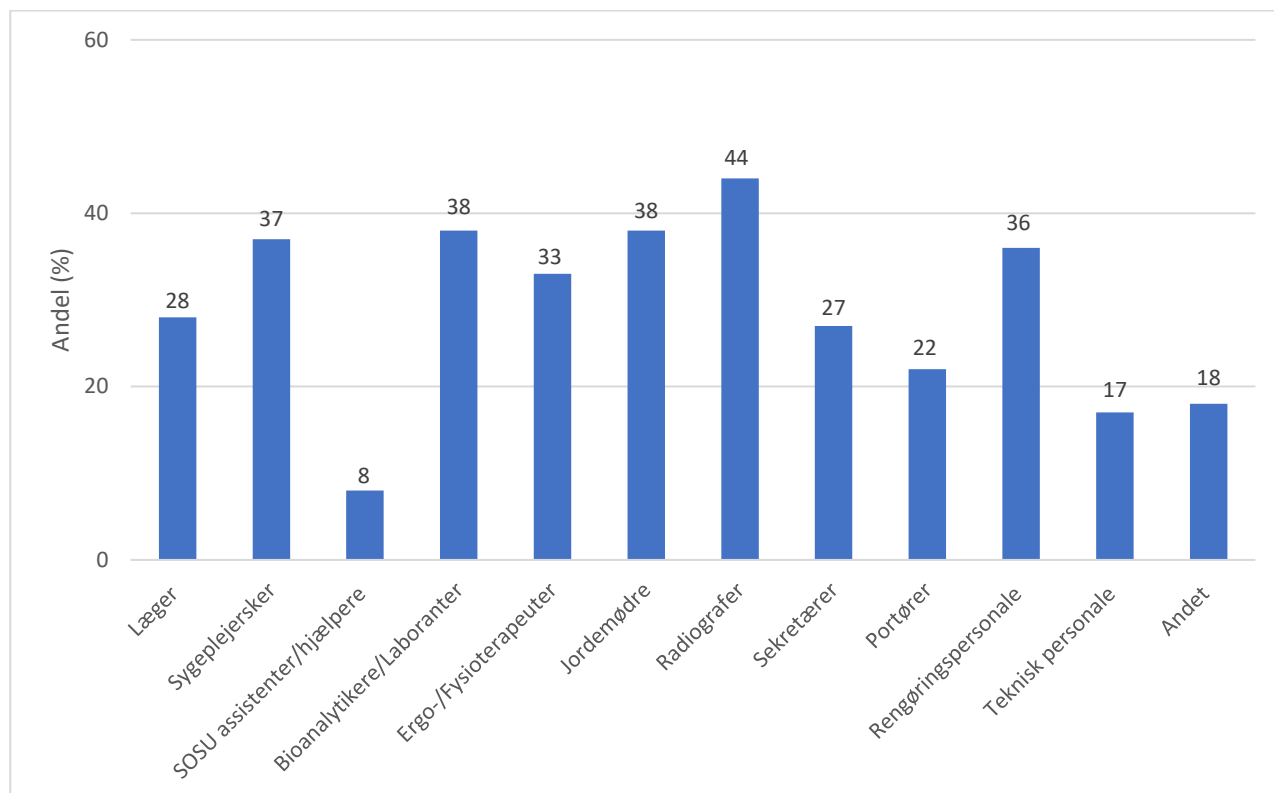
Tabel 1. Ændringer i gennemsnitlige trivselsindeks pointtal blandt forskellige medarbejdergrupper ved Regionshospital Nordjylland under første henholdsvis anden bølge af COVID-19 pandemien.

	Første bølge	Anden bølge	Ændring	
			Fald	Stigning
Læger	69	59	10	
Sygeplejersker	65	60	5	
SOSU assistenter/hjælpere	72	68	4	
Bioanalytikere/Laboranter	67	55	12	
Ergo-/Fysioterapeuter	67	58	9	
Jordemødre	68	59	9	
Radiografer	61	49	12	
Sekretærer	65	62	3	
Portører	75	68	7	
Rengøringspersonale	68	52	16	
Teknisk personale	72	67	5	
Andet	67	68		1
Totalt	66	60	6	

Andet (ledelse, kontor og service personale mv)

I forbindelse med anden bølge spørgeskemaundersøgelsen blev der i varierende omfang observeret gennemsnitlige indekstivsel pointtal under 50 i blandt de forskellige medarbejdergrupper (Figur 6).

Figur 6. Procentvis andele af de forskellige medarbejdergrupper med trivselsindeks pointtal under 50 under anden bølge af COVID-10 pandemien.

DISKUSSION

Spørgeskemaundersøgelsen blandt medarbejdere ved Regionshospital Nordjylland i forbindelse med anden bølge af COVID-19 pandemien har vist at det gennemsnitlige trivselsindeks var faldet signifikant fra april 2020 til februar 2021. Nedsat trivsel kan tolkes som en proxy for risiko for at udvikle en tilstand med stressbelastning.²

Der er formentlig flere årsager til et sådan fald, som observeret i denne undersøgelse. Først og fremmest er der sket en langt mere udtalt og længerevarende nedlukning af det danske samfund under anden bølge end det var tilfældet under første bølge. De omfattende nedlukningsforanstaltninger vil forventeligt have en negativ påvirkning på befolkningens generelle trivsel.

Men sundhedspersonalet på landets sygehuse, plejehjem og andre institutioner rammes ekstra hårdt af pandemien, da de forskellige faggrupper er direkte involveret i behandling og pleje af COVID-19 patienter, og andre patientgrupper, som også bliver ramt af de mange foranstaltninger, der må iværksættes for at indpasse sundhedsvæsenet til de nye krav, som det bliver stillet i samlede omstillingsproces. Lignende observation i forhold til stress belastning blandt sundhedspersonale blev rapporteret i Wuhan i den meget tidlige fase af COVID-19 pandemien primo 2020.³

Den COVID-19 pandemiske udløste stressfaktor er således forventeligt særlig fremherskende blandt sundhedspersonale, og er med stor sandsynlighed taget til over vinteren 2020/21. Vinteren i sig selv kunne muligvis også være en medvirkende årsag til et fald i trivselsindeks. Der foreligger ikke umiddelbart studier, der har undersøgt for en sådan sammenhæng. Men i et nyligt tværsnitsstudie fra USA kunne man ikke påvise at forekomst af mild depression er sæsonbetinget.⁴ Det er umiddelbart relevant at referere til dette studie omhandlende depression i forhold til trivselsindeks eftersom at WHO-5 instrumentet med fokus på trivsel netop er valideret som screening for risiko for udvikling af depression.⁵

Som rapporten viser så var der forskel imellem de forskellige medarbejdergrupper i hvilken grad de har oplevet ændringer i trivsel. Ikke alle grupper rapporterede nødvendigvis et markant fald i trivselsindeks. For nogle grupper var der blot tale om et mindre fald på 3 til 5 point i trivselsindeks,

og for en enkelt gruppe i undersøgelsen endda en lille stigning. Derimod syntes andre medarbejdergrupperne således ganske anderledes påvirket af pandemien med fald på 9 til 16 point i trivselsindeks. Interessant er det observere, at ikke alle af disse særlig ramte grupper, har været direkte involveret i pleje og behandling af patienter, inklusiv COVID-19 patienter. Ud af de i alt 12 forskellige medarbejdergrupper, der deltog i spørgeskemaundersøgelsen, adskilte 3 grupper sig i væsentlig grad fra de øvrige, således henholdsvis radiografer, rengøringspersonale og bioanalytikere/laboranter i nævnte rækkefølge ud fra laveste trivselsindeks, samt største fald i tilsvarende indeks fra bølge 1 til bølge 2. I det kinesiske studie fra Wuhan indgik udelukkende læger og sygeplejersker, men ikke det parakliniske personale eller andet hospitalspersonale, der er involveret i pandemiberedskabet.³

I overensstemmelse med fundene for trivselsindeks, så blev det på tilsvarende vis observeret at de samme tre grupper i mest udtalt grad rapporterede en oplevelse af psykisk belastning i forbindelse med varetagelse af de opgaver, som de var blevet stillet under bølge 2 af pandemien. Det var dog også tilfældet for sygeplejersker og portører.

KONKLUSION

De sammenfattede resultater fra de to spørgeskemaundersøgelser peger i retning af der sket en generel forværring i trivsel blandt medarbejdere ved Regionshospitalet Nordjylland i forbindelse med anden bølge af COVID-19 pandemien. Der er dog væsentlige forskelle mellem de forskellige medarbejdergrupper. En bedring i trivsel vil formentlig indtræde spontant i takt med at anden bølge aftager i styrke.⁶ Men det er vigtigt fremadrettet at være opmærksom på behov for proaktivt og forebyggende understøttende tiltag i forhold til medarbejderne skulle der igen opstå en øget smitteaktivitet i form af en eventuel bølge 3 i forbindelse med COVID-19 pandemien.

REFERENCER

1. Center for Klinisk Forskning, Regionshospital Nordjylland. COVID-19 særrapport. *Når pandemien banker på - en spørgeskemaundersøgelse blandt medarbejdere ved Regionshospital Nordjylland*. 2020 <https://rhnordjylland.rn.dk/forskning/nyheder-og-publikationer/rapporter>
2. Sundhedstilsynet. Guide til trivselsindekset: WHO-5.
<https://www.regionsjaelland.dk/Kampagner/broen-til-bedre-sundhed/Materialer/PublishingImages/WHO5%20skema.pdf>
3. Lai J, Ma S, Wang Y et al. Factors associated with mental health outcomes among health careworkers exposed to coronavirus disease 2019. JAMA Network Open. 2020;3(3):e203976. doi:[10.1001/jamanetworkopen.2020.3976](https://doi.org/10.1001/jamanetworkopen.2020.3976).
4. LoBello ST, Mehta S. No evidence of seasonal variation in mild forms of depression. Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry 2019;62:72–79.
5. Topp CW, Østergaard SD, Søndergaard S, Bech P. The WHO-5 Well-Being Index: a systematic review of the literature. Psychother Psychosom 2015;84:167–176.
6. Sønderskov KM, Dinesen PT, Santini ZI, Østergaard SD. Increased psychological well-being after the apex of the COVID-19 pandemic. Acta Neuropsychiatrica 1–3. doi: 10.1017/neu.2020.26